MALTA

QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA

ONOR. IMHALLEF
MICALLEF JOSEPH R.

Seduta ta' l-14 ta' Novembru, 2002

Citazzjoni Numru. 1765/2001/1

Armando TRAMONTANO

vs

DRAGONARA CASINO LIMITED

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fis-7 ta’ Novembru, 2001, li bih l-attur ippremetta:

Illi f'Awissu 2000 l-attur ġie mwaqqaf milli jidħol fid-Dragonara Casino;

Illi l-attur qatt ma ġie mogħti raġuni għaliex ma jistax jidħol fil-Casino u lanqas ingħata l-opportunita li jispjega ruħu qabel ma ittieħdet id-deċizjoni li ma jistax jidħol fil-Casino;

Għalhekk l-attur talab lil din l-Onorabbli Qorti għaliex m'għandhiex:

1. Tordna lis-soċjeta' konvenuta biex tħalli lill-attur jidħol u juza' l-faċilitajiet tad-Dragonara Casino bħal kull membru tal-pubbliku ieħor;

Bl-ispejjeż kontra s-soċjeta' konvenuta li hi nġunta għas-subizzjoni;

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xiehda tal-attur;

Rat in-Nota mressqa fil-5 ta' Marzu, 2002, li biha l-kumpannija mħarrka eċċepiet:

1. Illi preliminarjament in-nullita' tal-azzjoni attriċi stante n-nuqqas ta' talba għal dikjarazzjoni fis-sens illi d-deċiżjoni tas-soċjeta' eċċipjenti li twaqqaf lill-attur milli jidħol fid-Dragonara Casino hijai llegali u għalhekk nulla;

2. Fil-mertu u mingħajr preġudizzju għall-premess, l-azzjoni attriċi hija għal kollox infondata fil-fatt u fid-dritt stante li l-aġir tas-soċjeta' eċċipjenti li dwaru qiegħed jilmenta ruħu l-attur huwa konformi ma' dak li hu mitlub mil-Liġi;

3. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri;

Għal dawn ir-raġunijiet din l-Onorabbli Qorti għandha tiċħad it-talbiet attriċi, bl-ispejjeż a karigu tal-attur;

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xiehda tal-kumpannija mħarrka, flimkien mad-dokument mehmuż magħha;

Semgħet lill-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-Degriet tagħha tat-18 ta' Ġunju, 2002, li bih ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza dwar l-eċċezzjoni preliminari tal-kumpannija mħarrka dwar jekk l-att taċ-ċitazzjoni jiswiex;

***Ikkunsidrat*:**

Illi b'din l-azzjoni l-attur qiegħed jitlob li jitħalla jidħol f'post pubbliku mmexxi mill-kumpannija mħarrka u li fih l-istess kumpannija mħarrka żammitu milli jidħol;

Illi għal din l-azzjoni l-kumpannija mħarrka laqgħet billi qalet li d-deċiżjoni tagħha li ma tħallix lill-attur jidħol fil-post saret skond il-liġi, u, in linja preliminari, li l-azzjoni attriċi ma tiswiex għax ma ntalbitx dikjarazzjoni li d-deċiżjoni tagħha kienet waħda illegali;

Illi din is-sentenza sejra tqis din l-eċċezzjoni preliminari;

Illi mill-atti tal-kawża ma joħorġux bosta fatti, għajr li l-attur jgħid li ried jidħol fil-Casino' tad-Dragunara u nżamm milli jidħol bla ma ngħata raġuni jew opportunita' li jispjega ruħu. Min-naħa tagħha, il-kumpannija mħarrka ma tiċħadx li ħadet dik id-deċiżjoni, imma tgħid li kellha raġunijiet tajbin biex għamlet hekk;

Illi biex wieħed jista' japprezza sewwa xi tfisser l-eċċezzjoni taħt eżami, ikun xieraq li jingħad mill-ewwel li l-każijiet li fihom l-eċċezzjoni tan-nullita' ta' atti ġudizzjarji tista' tingħata huma dawk imsemmija fis-sub-artikolu (1) tal-artikolu 789 tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta;

Illi l-erba' (4) ċirkostanzi msemmija f'dak l-artikolu huma tassattivi, fis-sens li biex dik l-eċċezzjoni ta' nullita' ta' att ġudizzjarju tirnexxi, trid bilfors taqa' taħt il-parametri ta' xi waħda minnhom;

Illi, minbarra dan, bis-saħħa tal-bidliet li saru fil-liġi bl-Att XXIV tal-1995, l-eċċezzjoni ma tirnexxix lanqas (fejn mhix imsejsa fuq il-ħruġ tal-att ġudizzjarju minn qorti li mhix

kompetenti) jekk in-nuqqas jew ksur ikunu jistgħu jissewwew taħt kull disposizzjoni oħra tal-ligi. Tifsira tajba ta' din id-disposizzjoni, flimkien ma' l-isfond li fih il-leġislatur wera li ried iqegħdha, hija mogħtija f'sentenza tal-Qorti tal-Appell fil-kawża fl-ismijiet Salvino Busuttil et vs Agostino Baldacchino[1];

Illi, f'dan il-każ, il-liġi qegħda tagħmel riferenza għall-bidliet illi jistgħu jsiru f'att ġudizzjarju bis-saħħa tal-artikolu 175 tal-Kapitolu 12, ukoll kif mibdul fl-1995;

Illi l-liġi tipprovdi ukoll li att ġudizzjarju, magħmul bis-saħħa ta' att null jew li ġej minn att null, huwa null ukoll[2];

Illi għalkemm il-kumpannija mħarrka ma ssemmix taħt liema sub-inċiż tal-artikolu 789 qegħda tressaq l-eċċezzjoni tagħha taħt eżami, hi ssemmi n-nullita' tal-Att taċ-Ċitazzjoni, u dan billi din in-nullita' toħroġ min-nuqqas ta' talba li hija meħtieġa fl-azzjoni tal-attriċi kif impostata. Minn dak li semgħet il-Qorti waqt it-trattazzjoni u minn dak li ngħad iżjed 'il fuq, din l-eċċezzjoni jidher li hija għalhekk imsejsa fuq il-paragrafu (ċ) tas-sub-inċiż (1) tal-artikolu 789 tal-Kap 12 kif jirreferi għall-artikolu 156(1) tal-istess Kodiċi b'mod partikolari dwar x'jikkostitwixxi "tifsir ċar u sewwa tal-oġġett u r-raġuni tat-talba";

Illi, kif ingħad f'għadd ta' deċizjonijiet tal-Qrati tagħna, id-distinzjoni bejn nullita' mtellgħa taħt il-paragrafu (ċ) u dik taħt il-paragrafu (d) tas-sub-artikolu (1) tal-artikolu 789, tikkonsisti fil-fatt li, f'tat-tieni, l-att ġudizzjarju jkun milqut minn nuqqas ta' partikolarita' essenzjali meħtieġa mil-liġi, u mhux "sempliċi" ksur tal-forma preskritta[3];

Illi l-liġi, tippreskrivi, fost l-oħrajn, li ċ-Ċitazzjoni għandu jkun fiha tifsir ċar u sewwa tal-oġġett u r-raġuni tat-talba. Dan ifisser ukoll li l-premessi għat-talbiet għandhom iwasslu lil min qiegħed jaqra l-att biex jara rabta bejn dawk il-premessi u t-talbiet. Marbut ma' dan ir-rekwiżit, hemm

[1] **28.1.1998** (Kollez. Vol: **LXXXII.ii.30**);

[2] Art 98 tal-Kap 12

[3] Ara, per e\empju, P.A. C.S.:**4.11.1988** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Carmelo Galea vs Pawlu Cuschieri;***

il-prinċipju li l-parti mħarrka trid tingħata l-fakolta' li tkun tista' tiddefendi kif jixraq lilha nnifisha mill-pretensjoni ta' min iħarrikha[4];

Illi huwa sewwasew dwar din id-disposizzjoni li wieħed isib għadd ta' deċiżjonijiet tal-Qrati tagħna li jfissru l-limiti tagħha fid-dawl tal-eċċezzjoni tan-nullita' tal-Att taċ-Ċitazzjoni minħabba n-nuqqas ta' ħarsien tal-liġi. Ħafna minn dawn id-deċiżjonijiet ingħataw minħabba li jkun ġie allegat li t-talba kienet inċerta, x'aktarx sintesi ta' jeddijiet li kull wieħed minnhom jagħti lok għal azzjoni distinta u separata. Għal xi zmien, il-forma tal-att ġudizzjarju kienet issaltan, imma, biż-żmien u b'interventi tal-leġislatur, issawret it-tejorija magħrufa bħala tal-ekwipollenti li nisslet il-prinċipju li m'hijiex meħtieġa ebda għamla espressa għall-proposizzjoni tal-azzjoni [5];

Illi, għalhekk, ċitazzjoni m'għandhiex tiġi mwaqqgħa għajr għal raġunijiet gravi[6]. Madankollu, jekk in-nuqqas ta' kjarezza jkun ta' għamla u kwalita' tali li jċaħħad b'mod serju lill-imħarrek mid-difiża tiegħu, iċ-ċitazzjoni għandha tiġi mwaqqgħa[7];

Illi dwar l-element ta' kjarezza fl-Att taċ-Ċitazzjoni, l-liġi ma tinsistix fuq formola preċiża jew kliem partikolari, u sakemm it-talba tkun tista' tinftiehem, ma jimpurtax jekk il-kawżali tkunx imfissra b'mod xott jew saħansitra mifhuma jew implikata mit-talba nnifisha[8];

Illi ngħad ukoll li fejn ma jkunx hemm kontradizzjoni għall-aħħar bejn il-premessi u t-talbiet jew bejn it-talbiet innifishom, il-Qrati għandhom iqisu b'ċirkospezzjoni eċċezzjoni ta' nullita' ta' att ġudizzjarju. Biex att ta' ċitazzjoni jgħaddi mill-prova tal-validita' huwa biżżejjed li t-

---

[4] Ara, per e\empju, P.A. **5.6.1959** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Sciortino et vs Micallef*** (Kollez. Vol: **XLIII.ii.748**)

[5] P.A.: **9.3.1965** fil-kaw\a fl-ismijiet ***M. Muscat noe vs Dr. J. Cassar et noe.*** (Kollez. Vol: **XLIX.ii.809**) u s-sentenzi hemm imsemmija;

[6] App. ~iv.: **20.2.1935** fil-kaw\a fl-ismijiet ***R. Merola pro et vvs S. Caruso*** (Kollez. Vol: **XXIX..i.106**);

[7] App. ~iv.: **22.5.1967** fil-kaw\a fl-ismijiet ***E. Scicluna vs M. Xuereb et*** (Kollez. Vol: **LI.i.299**); u Kumm. **19.6.1989** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Frendo noe vs Attard noe*** (Kollez. Vol: **LXXIII.iv.971**) u s-sentenzi hemm imsemmija

[8] P.A. **15.12.1955** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Moore noe vs Falzon et.*** (Kollez. Vol: **XXXIX.ii.807**)

talba tkun imfassla b'mod tali li l-persuna mħarrka tifhem l-intenzjoni ta' min ħarrikha[9] u li tali tifsila ma tkunx ta' ħsara għall-imħarrek li jiddefendi lilu nnifsu mit-talba tal-attur[10];

Illi fis-sentenza li għaliha għadha kemm saret riferenza ftit iżjed 'il fuq[11], il-Qorti qalet li "*hu neċessarju illi jkun jirriżulta rapport ta' konnessjoni raġonevolment identifikabbli bejn il-premessi miġjubin bħala l-kawża tat-talba u t-talba stess kif diretta kontra l-konvenut*";

Illi huwa wkoll miżmum bħala prinċipju ġenerali li n-natura u l-indoli tal-azzjoni għandhom jiġu misluta mit-termini tal-att li bih ikunu nbdew il-proċeduri [12]. Normalment, b'dan wieħed jifhem li dak li kellu f'moħħu min ikun fetaħ il-kawża jkun irid jirriżulta mill-att taċ-Ċitazzjoni innifsu u mhux minn provi li jitressqu iżjed 'il quddiem fil-kawża[13], u għalkemm id-dikjarazzjoni maħlufa hija meħtieġa *ad validitatem* biex iċ-Ċitazzjoni tkun tiswa, dak li jingħad fl-istess dikjarazzjoni ma jiswa qatt biex jirrimedja dak li jista' jkun nuqqas fl-Att taċ-Ċitazzjoni[14], għalkemm jista' jitfa' dawl fuq il-kawżali u jiċċaraha[15]. B'dan il-mod, jekk id-difett fit-tfassila tal-att li bih tkun inbdiet il-kawża ma jġibx preġudizzju serju lill-parti mħarrka, allura l-proċedura tkun tista' tiġi salvata basta dan ma jaffettwax is-sustanza tal-azzjoni jew tal-eċċezzjonijiet[16];

Illi, jekk wieħed iqis il-kawża preżenti u jkejjilha mal-osservazzjonijiet li għadhom kemm saru isib li dak li qiegħed jippremetti l-attur ma jħalli l-ebda dubju x'inhu jippretendi li sar u xi jrid li jikseb bl-azzjoni tiegħu. Fuq dan, l-istess kumpannija mħarrka, fin-Nota tal-

---

[9] P.A. : **14.2.1967** fil-kaw\a fl-ismijiet ***J.G. Coleiro vs Dr. J. Ellul*** (Kollez. Vol: **LI.ii.779**);

[10] App. Kumm. **20.1.1986** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Carmelo Bonni`i vs Eucharistico |ammit noe et***

[11] Ara nota 7 hawn fuq

[12] App. ~iv.: **7.3.1958** fil-kaw\a fl-ismijiet ***J. Tabone vs J. DeFlavia*** (Kollez. Vol: **XLII.i.87**)

[13] App. ~iv. **30.3.1998** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Raymond Be\\ina vs Anthony Galea***

[14] Ara P.A. **6.3.1958** fil-kaw\a fl-ismijiet ***|ahra vs |ahra et*** (Kollez. Vol: **XLII.ii.948**)

[15] App. ~iv. **23.4.1945** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Savona noe vs Asphar*** (Kollez. Vol: **XXXII.i.228**); u P.A. **6.6.1957** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Demarco vs Fiteni*** (Kollez. Vol: **XLI.ii.1035**)

[16] P.A. : **24.6.1961** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Falzon vs Spiteri et*** (Kollez. Vol: **XLVIII.ii**)

Eċċezzjonijiet tagħha, turi wkoll li fehmet x'qiegħed jingħad u x'għamla ta' kontestazzjoni qegħda tressaq għal dawk il-pretensjonijiet. Bl-akbar rispett lejn is-sottomissjoni magħmula mill-abbli difensur tal-kumpannija mħarrka fis-sens li l-jedd tagħha għal dak li għamlet jitnissel mis-setgħat mogħtijin lilha mil-liġi[17], u li l-azzjoni tixxiebah ma' waħda ta' stħarriġ ġudizzjarju, ma tindirizzax l-aspett proċedurali tal-eċċezzjoni mqanqla minnha, imma l-mertu tal-kwestjoni;

Illi, fil-fehma tal-Qorti, wieħed irid iżomm quddiem għajnejh li n-nullita' tal-atti ġudizzjarji hija sanzjoni eċċezzjonali u, fil-każ ta' att ta' ċitazzjoni, tali nullita' tkun imputabbli għal difett ta' forma aktar milli ta' sustanza[18], liema difett ma jkunx jista' jiġi tollerat mingħajr ħsara għal xi prinċipju ta' ġustizzja proċedurali[19]. Issa, fil-każ tal-lum, id-difett lamentat mill-kumpannija mħarrka huwa n-nuqqas ta' talba li hija tqis li kienet meħtieġa biex l-attur jista' jikseb ir-rimedju minnu mitlub;

Illi dwar dan, il-Qorti ssib li s-sottomissjonijiet magħmula waqt it-trattazzjoni f'isem l-attur għandhom mis-sewwa, għaliex id-dikjarazzjonijiet magħmulin minnu fil-premessi u li minnhom jinstiltu t-talbiet tiegħu ma kinux jeħtieġu li tali dikjarazzjonijiet jissawru fl-għamla ta' talba formali. Jekk wieħed Iħares lejn it-tieni premessa għandu jintebaħ li l-attur iqis id-deċiżjoni meħuda kontrih bħala arbitrarja u infondata: ladarba deherlu li għandu jsejjes l-ilment tiegħu fuq din il-kawżali, jiġi li huwa nnifsu għażel li jipprova dak li qiegħed jallega sewwasew fuq l-aspett ta' arbitrarjeta' u infondatezza. Jekk il-Qorti se' tasal li tilqa' t-talba tiegħu, għalhekk, trid tilqagħha fuq dawk il-kawżali. Allura, ma kienx meħtieġ li ssir talba speċifika kif qegħda titlob il-kumpannija mħarrka ;

Illi ngħad mill-qrati tagħna li d-dikjarazzjonijiet li minn żmien għal żmien ikunu meħtieġa biex l-attur jasal għal xi

[17] Art. 26 tal-Kap 400

[18] App. Kumm. **30.6.1994** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Micallef vs Krogh Jacobsen*** (Kollez. Vol: **LXXVIII.ii.172**)

[19] Ara App. ~iv. **21.5.1995** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Ellul vs Gera de Petri et*** (Kollez. Vol: **LXXIX.ii.434**) u s-sentenzi hemm imsemmija

waħda mit-talbiet tiegħu, m'hemmx bżonn li jsiru fiċ-ċitazzjoni fil-forma ta' talba[20];

Illi l-Qorti tifhem li jekk it-talba attriċi għandha tiġi mgħarbla kif imiss, din trid issir strettament fid-dawl ta' dak li jingħad fil-premsssi. Kieku ma jkunx hekk, taqa' kull bażi li fuqha t-talba tista' tintlaqa'. Bilkemm għandu għalfejn jingħad ukoll li f'att ta' Ċitazzjoni, mhux kull premessa li hija ppruvata, jew mhux kontestata, jeħtieġ li jkun hemm provvediment speċifiku dwarha fis-sentenza. ;

Illi, fl-aħħarnett, ma jirriżultax li bin-nuqqas allegat mill-imħarrka fl-att taċ-ċitazzjoni, hija ġarrbet b'dak in-nuqqas xi preġudizzju li ma jistax jissewwa jekk mhux bit-tħassir tal-att;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda tiddeċiedi billi:

Tiċħad l-ewwel eċċezzjoni tal-kumpannija mħarrka, bħala mhix mistħoqqa fil-fatt u fil-liġi, u tiddikjara li l-att taċ-ċitazzjoni jiswa.

Tordna għalhekk li s-smigħ tal-kawża jitkompla; u

Tikkundanna lill-kumpannija mħarrka tħallas l-ispejjeż ta' din l-eċċezzjoni.

Moqrija

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.,
14 ta' Novembru, 2002

---

[20] Ara App. **6.3.1996** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Ivor |ammit et vs Michael |ammit Tabona noe*** (Kollez. Vol: **LXXX.i.454**) u s-sentenzi hemm imsemmija

Charles Falzon,
Deputat Reġistratur,
14 ta' Novembru, 2002